

ZBORNICA ZA
ARHITEKTURO
IN PROSTOR
SLOVENIJE

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

PORAČILO
STANDARD ZAPS IN ARHIGRAM :
ANKETA

Anketa je bila izvedena jeseni 2022

IDENT ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433

POVZETEK

Potek ankete

Zbornica je konec leta 2021 pripravila prvih pet zvezkov Standarda ZAPS (ST ZAPS), zbirke zvezkov s pravili in navodili s področja arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja. Po pretečenem prvem letu poskusnega obdobja smo želeli z anketo preveriti kako dobro so člani ZAPS s standardom seznanjeni in koliko članov standard uporablja.

Anketa je potekala v obliki spletnega anketiranja od 11.11.2022 do 11.1.2023 s pomočjo odprtokodne aplikacije 1ka. Anketiranci so bili k izpolnjevanju ankete vabljeni preko spletne strani ZAPS, mesečnega novice, Facebook strani ZAPS ter Facebook strani Mladi arhitekti Slovenije.

Anketa je bila sestavljena iz 12 vprašanj, povprečni čas izpolnjevanja ankete je bil 3 minute in 15 sekund. Anketo je izpolnilo 126 anketirancev.

Anketa je zajemala razširjenost uporabe in mnenje o ustreznosti posameznega standarda, način izračunavanja vrednosti storitev, ter vprašanja v zvezi z organiziranostjo posameznih arhitekturnih birojev. Anketna vprašanja in mnenja anketirancev so v prilogi.

Ugotovitve

Iz rezultatov ankete ugotavljamo, da je med anketiranci standard dokaj razširjen in dobro sprejet. Standarda 3 in 4, ki obravnavata vsebino in način izdelave načrtov arhitekture, se uporabljata nekoliko bolj od standardov 1 in 2, ki obravnavata storitve in vrednotenje storitev.

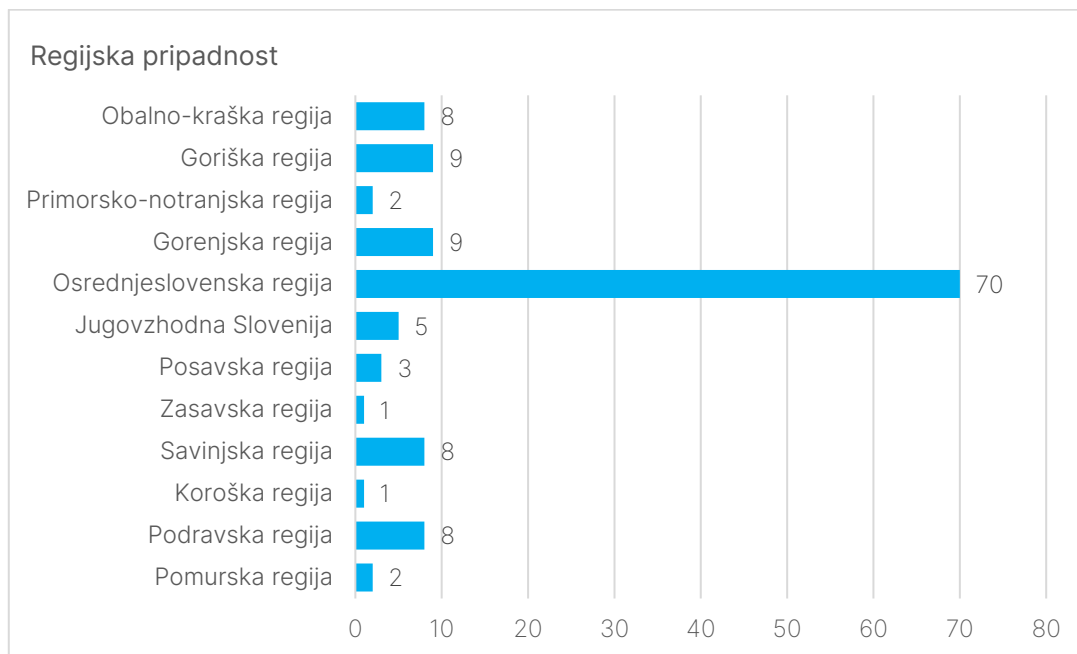
Ugotavljali smo tudi katere pripomočke uporabljajo anketiranci za izračunavanje vrednosti storitev, ter kakšne vrednosti bruto birojske normirane ure (BBNU) dosegajo. Rezultati kažejo da kar 47 % anketirancev ne dosega spodnje meje priporočene srednje vrednosti BBNU, ki znaša 46 eur, čeprav je mnenje večine (63 % anketirancev) da je takšna minimalna vrednost ustrezna. Izračunana povprečna vrednost BBNU tako znaša 36 eur.

Vendar pa je potrebno opozoriti na dejstvo, da so med tistimi, ki so anketo izpolnili, načeloma člani, ki sledijo objavam ZAPS preko različnih medijskih kanalov. Še vedno pa ostaja veliko število članov, ki jih sporočila ne dosežejo. Med njimi je poznavanje in razširjenost uporabe standarda ZAPS gotovo manjša, zato so rezultati lahko zavajajoči.

Vsem anketirancem se iskreno zahvaljujemo!

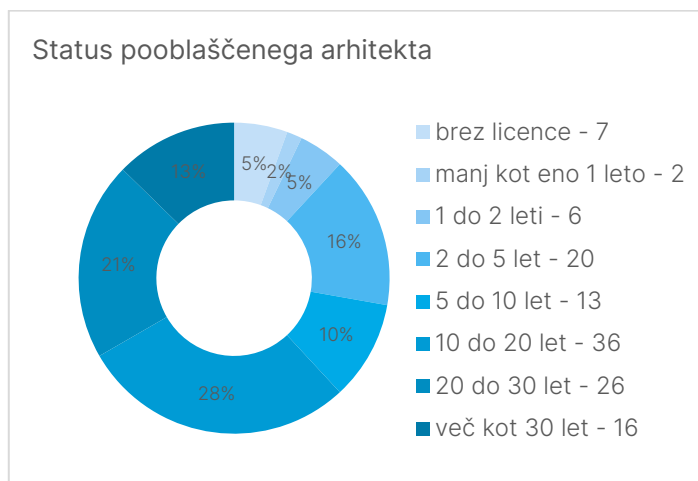
ANKETIRANCI

Regijska pripadnost

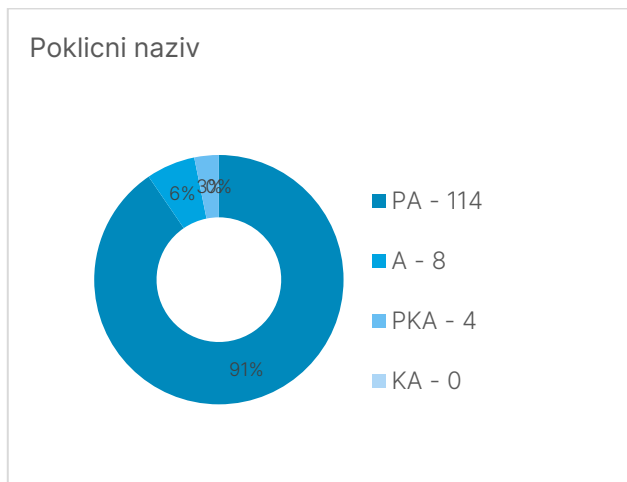

Največ anketirancev (70) prihaja iz osrednjeslovenske regije, drugih anketirancev je bilo manj kot deset na posamezno regijo, zato primerjalnih podatkov po regijah ni bilo mogoče izdelati.

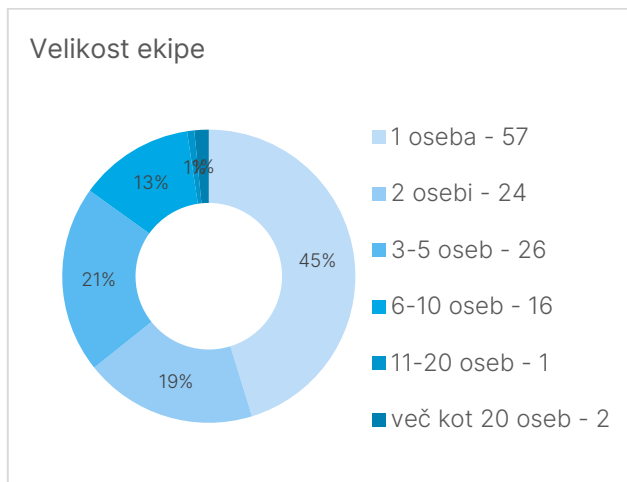
Pridobljen status pooblaščenega arhitekta

Anketirance smo spraševali koliko let imajo status pooblaščenega arhitekta, saj nas je zanimalo ali ima trajanje statusa kakšen vpliv na uporabo standarda in način poslovanja. Povprečen staž anketirancev znaša 15,9 let, največ pa je takšnih, ki imajo status pooblaščenega arhitekta 10 do 20 let. Takšnih je 28 odstotkov. Primerjave smo izdelali le med anketiranci z več kot dve letnim statusom, za ostale kategorije je bil vzorec premajhen.

Poklicni naziv

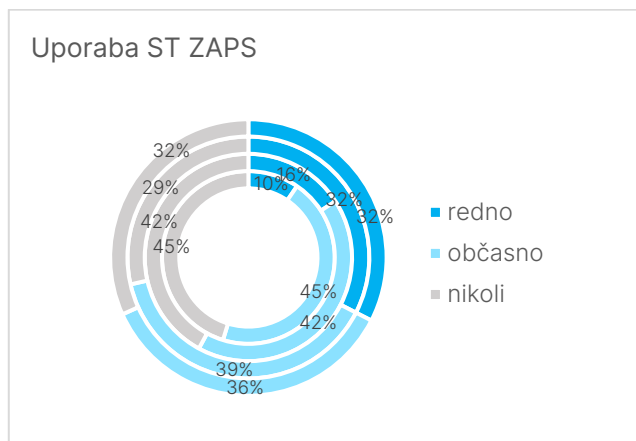
Iz podatkov je razvidno, da je velika večina anketirancev arhitektov, z (114) ali brez (8) statusa pooblaščenega arhitekta, in le majhen delež krajinskih arhitektov (4). Zaradi premajhnega vzorca primerjav med A in KA ni bilo mogoče izdelati.

Velikost ekipe

Med anketiranci prevladujejo takšni, ki delujejo v manjših birojih. Slaba večina udeležencev ankete (45 %) deluje povsem samostojno, le 15 % jih prihaja iz ekip, ki štejejo šest ali več članov. Primerjave smo delali le za ekipe z največ desetimi člani, saj je bil v drugih kategorijah vzorec premajhen.

UPORABA IN PRIMERNOST POSAMEZNIH STANDARDOV

Uporaba standardov

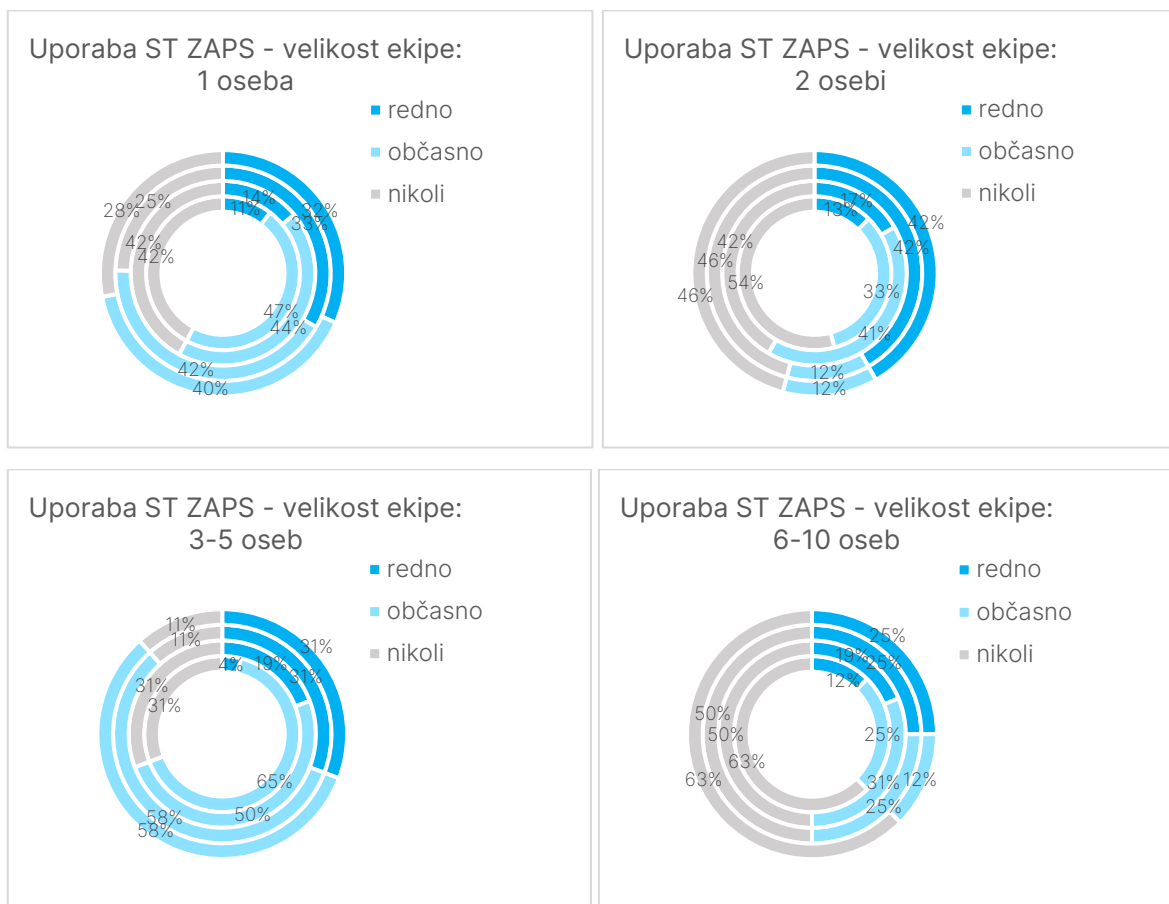

KROGI V GRAFU OD ZNOTRAJ NAVZVEN:

- Prvi krog: ST ZAPS 01:2021 Storitve na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
 Drugi krog: ST ZAPS 02:2021 Vrednotenje storitev na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
 Tretji krog: ST ZAPS 03:2021 Podrobnejša vsebina načrtov arhitekture
 Četrti krog: ST ZAPS 04:2021 Navodilo za izdelavo risb v načrtih arhitekture

Podatki ankete kažejo, da standard redno ali občasno uporablja več kot polovica anketirancev, pri čemer se standarda ST ZAPS 03:2021 in ST ZAPS 04:2021 uporabljata nekoliko več od drugih dveh. Zaradi premajhnega vzorca anketirancev s statusom KA (samo 4 anketiranci) podatkov o uporabi standarda ST ZAPS 06:2021 ne prikazujemo.

Uporaba standardov glede na velikost ekipe

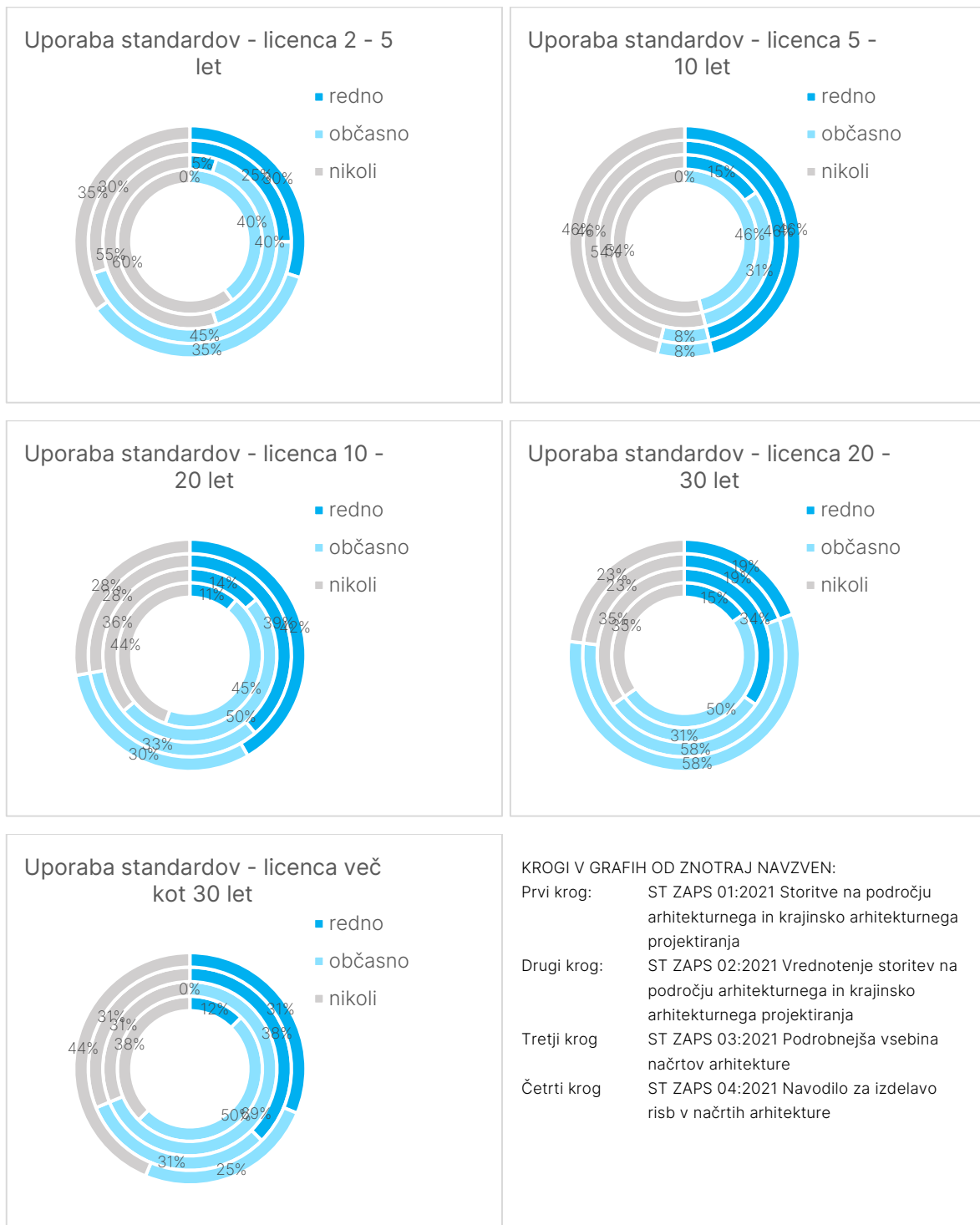

KROGI V GRAFU OD ZNOTRAJ NAVZVEN:

- Prvi krog: ST ZAPS 01:2021 Storitve na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
- Drugi krog: ST ZAPS 02:2021 Vrednotenje storitev na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
- Tretji krog: ST ZAPS 03:2021 Podrobnejša vsebina načrtov arhitekture
- Četrti krog: ST ZAPS 04:2021 Navodilo za izdelavo risb v načrtih arhitekture

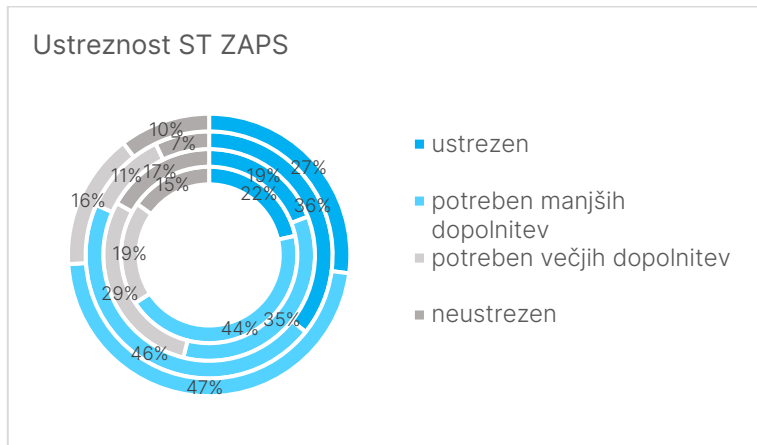
Primerjava uporabe standardov glede na velikost ekipe pokaže, da je redna uporaba standarda nekoliko večja v manjših ekipah.

Uporaba standardov glede na trajanje staža

Primerjava uporabe standardov glede na trajanje staža ne kaže razpoznavnega vzorca.

Ustreznost standardov

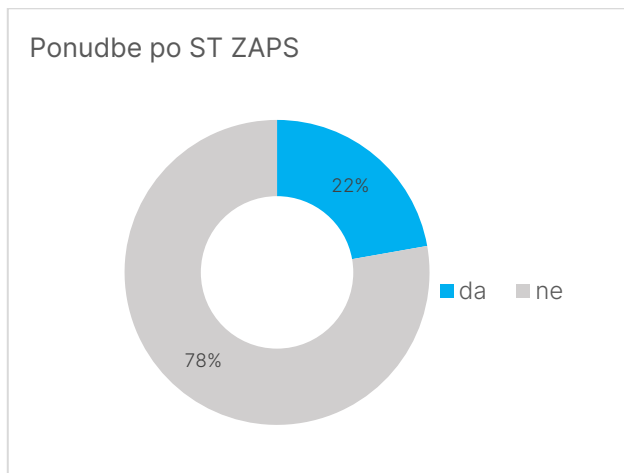
KROGI V GRAFU OD ZNOTRAJ NAVZVEN:

Prvi krog:	ST ZAPS 01:2021 Storitve na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
Drugi krog:	ST ZAPS 02:2021 Vrednotenje storitev na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja
Tretji krog:	ST ZAPS 03:2021 Podrobnejša vsebina načrtov arhitekture
Četrty krog:	ST ZAPS 04:2021 Navodilo za izdelavo risb v načrtih arhitekture

Po mnenju večine anketirancev so posamezni zvezki standarda ustrezni (v povprečju 26 %) oziroma potrebni le manjših dopolnitev (v povprečju 43 %). Največ kritike je bil deležen ST ZAPS 02:2021, katerega je kot ustreznega oziroma potrebnega manjših dopolnitev ocenilo skupaj 54 % anketirancev, najboljše pa je bil ocenjen ST ZAPS 03:2021 s kar 82 % anketirancev, ki menijo da je standard ustrezen oziroma potreben le manjših dopolnitev.

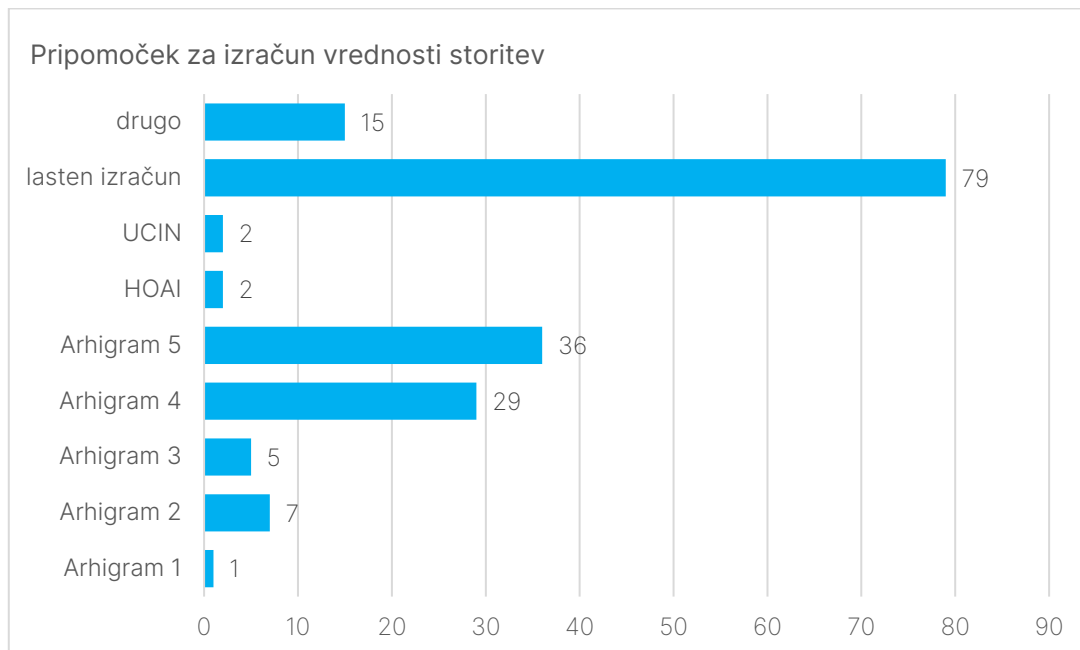
VREDNOTENJE STORITEV

Izdelava ponudb

V letošnjem letu bomo pripravili vzorčne ponudbe in pogodbe za storitve na področju arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja, ki bodo usklajene s ST ZAPS. Zanimalo nas je, ali se ponudbe morda že zdaj pripravljajo v skladu s ST ZAPS, čeprav vzorčni primeri še niso izdelani. 22 % anketirancev je odgovorila pozitivno, kar pomeni, da načeloma kot vsebino ponudbe navajajo faze in storitve po ST ZAPS.

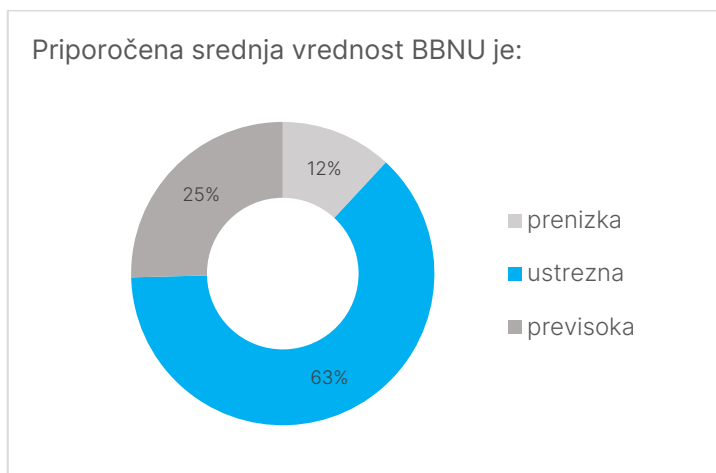

Pripomoček za izračunavanje vrednosti storitev

Anketirance smo vprašali kateri pripomoček uporabljajo za izračunavanje vrednosti ponujenih storitev. Na to vprašanje je bilo možnih več odgovorov, zato je tudi skupno število odgovorov večje. Največ anketirancev za izračunavanje vrednosti storitev uporablja lasten izračun (79 anketirancev), na drugem mestu pa je uporaba Arhigrama 5 (36 anketirancev). Pod »drugo« so anketiranci navedli:

- lastna statistika
- odokativno metodo
- ocena/obračun porabljenega časa
- Arhigram 1 ZAPS
- ocena
- svoj izračun prilagojen zahtevam naročnika
- nikoli ne uspemo z uradnimi pripomočki
- 4-5% od vrednosti investicije
- prilagoditev na trgu
- nisem vedel, da obstaja standard ZAPS in Arhigram 5. Slaba promocija!
- po izkušnjah
- najlažje je z Arhigramom 3.
- v glavnem nič, to delajo drugi.
- dogovor glede na budget stranke
- vprašam investitorja in druge projektante, potem dodam še malo popusta. Arhigram 5 je prekompliciran, pa še vsak bi me vprašal, če sem resen ....

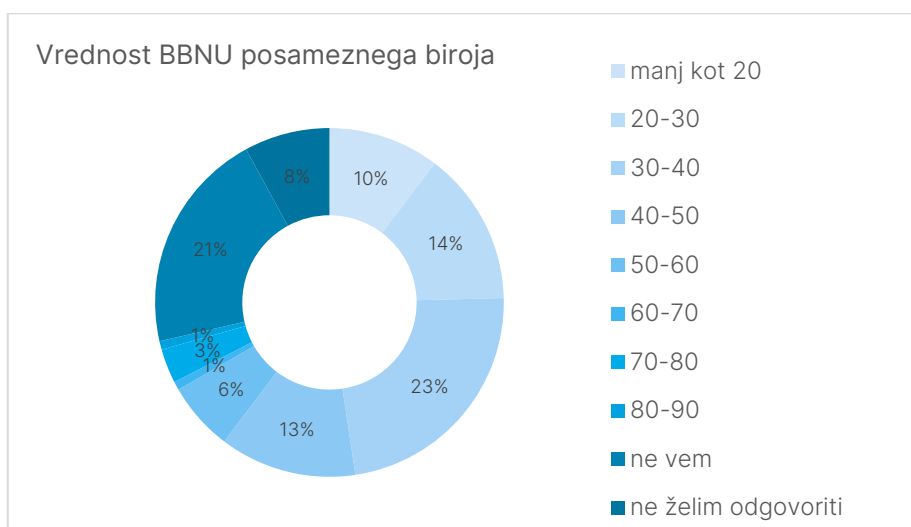
Priporočena srednja vrednost bruto birojske normirane ure (BBNU)

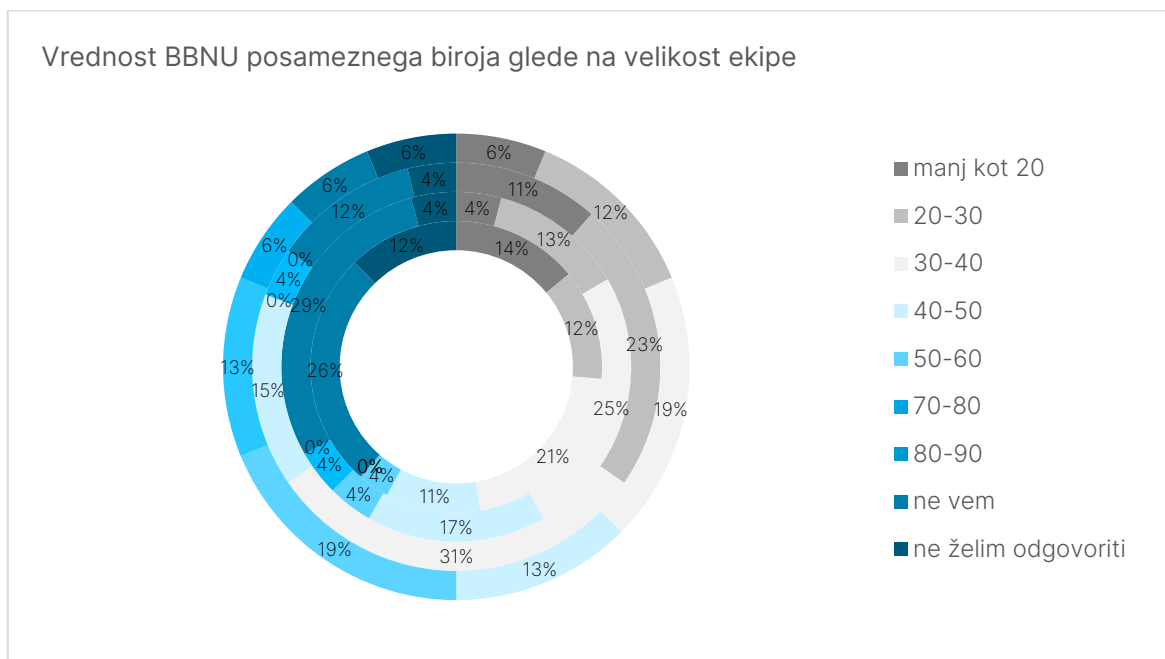
Priporočena srednja vrednost BBNU, objavljena na spletni strani ZAPS je po mnenju 63 % anketirancev ustrezna.

Vrednost BBNU v biroju

Število ustreznih odgovorov: 126

Dobra petina anketirancev ne pozna vrednosti BBNU, ki jo dosegajo v svojem biroju, 47 % anketirancev pa ne dosega spodnje meje priporočene srednje bruto vrednosti BBNU, ki znaša 46 eur. Izračunana povprečna vrednost BBNU tako znaša 36 eur.

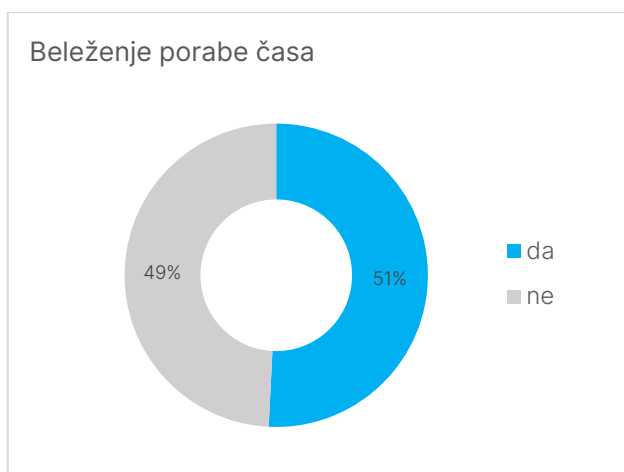

KROGI V GRAFU OD ZNOTRAJ NAVZVEN – VELIKOST EKIP:

Prvi krog:	1 član
Drugi krog:	2 člana
Tretji krog:	3-5 članov
Četrty krog:	6-10 članov

Podatki kažejo, da najnižjo vrednost BBNU dosegajo ekipe s 3-5 sodelavci, med katerimi jih kar 65 % ne dosega minimalne vrednosti BBNU, sicer pa je mogoče zaznati doseganje višjih vrednosti med večjim ekipami. Manjše ekipe imajo prav tako večji delež takšnih, ki ne poznajo vrednosti svoje BBNU (26 % med enočlanskimi ekipami in 29 % med dvočlanskimi).

Beleženje porabe časa

Eden izmed ključnih orodij za ugotavljanje dejanske vrednosti BBNU, s tem pa tudi morebitne korekcije vrednosti za storitve v kasnejših ponudbah, je spremljanje porabe časa za posamezno opravilo. Med anketiranci se tega orodja poslužuje približno polovica.

MNENJA ANKETIRANCEV

Anketirancem smo v zadnjem vprašanju dali možnost da nam sporočijo svoje mnenje. Prejeli smo precej mnenj, med katerimi velja izpostaviti opozorilo glede pomanjkljive obravnave izračunavanja storitev kadar gre za vsakovrstne prenove, ter opozorila glede preslabe promocije standardov.

Posebej se zahvaljujemo tistim, ki so naše delo pohvalili. Veseli smo vzpodbude!

Mnenja

Nov Arhigram za storitve KA je nepopoln, neustrezen.

Standardizacija je potrebna in upam da jo lahko dejansko uvedemo v naše delo. Ima pa nekaj neskladij med dejanskim življenjskim prostorom in njenimi določili. Imamo male enodružinske projekte in še to veliko rekonstrukcij zaščitenih objektov. Pravila to področje zelo bežno obravnavajo.

Tudi javno objaviti priporočen cenik - čim bolj preprosto. Ker je težko zagovarjati realne cene investitorjem. Sploh ker je na tegu veliko dumpinga. Javni cenik naj bo vezan predvsem na Arhitekturo - oz. storitve, ki jih opravi Arhitekt. Dobra osnova za Slo trg, bi bil javni cenik za projektiranje hiše. Bi služil kot temelj za ostale objekte. Lp

keep swimming :)

Poenostavite Arhigram nazaj na obliko interaktivne tabele v formatu A4.

Osnova za izračun vrednosti projekta naj bo količina m² in tipi objektov, saj dejanske vrednosti ne poznamo do PZI, ponudbe pa dajemo na IDZ ali celo skice.

hvala

Pri sestavljanju raznih pravil se je potrebno nasloniti na PRAKSO - se pravi vključiti izkušene projektante

Obvezati investitorje za vsaj minimalne projektantske cene

Žal v naši regiji ne dosegamo cen Arhigrama. Cene se tako prilagodijo glede na obseg dela in investitorja, žal ni za vse enako.

Menim, da je najbolje določiti ceno projektne dokumentacije na osnovi vrednosti celotne investicije. Po navadi jo mi ocenimo 4-5% in smo potem zadovoljni. Kot biro pogrešamo določitev najnižje vrednosti (npr. 3%), ker nekateri biroji izdelujejo PD še pod to ceno. Za ceno PD bo morala biti določena spodnja vrednost! Seveda pa je potem vprašanje vsebine itd...

Vrednost NU je določena na podlagi upoštevanja stroškov dela (Arhigram) in posledično zaželenega prihodka, seveda kalibrirano na našo uspešnost pri pridobivanju posla. Dejanska vrednost (izplen) je ugotovljena glede na analizo dejansko opravljenega dela, ki običajno pokaže, da bi morala biti ponudba 2x višja, torej v rangu vsaj 40-50 EUR. Uspešnost pridobivanja posla je cca 50%, torej smo realno, kljub nizko postavljeni NU še vedno "predragi" za polovico naročnikov, oz. je na trgu še vedno dovolj "prepoceni" projektantov.

NU je lahko ustrezna a doseganje le te je zelo težko

Na trgu gradbene projektive je še vedno kaos

priporočila so dobrodošla, obvezni predpisi (standardi) pa delajo več škode kot koristi (prenormiranost)

Predlagam tedenski posvet kjer bi lahko vsi udeleženci postavljali vprašanja glede uporabe standardov in izkušenj ostalih. Morda vsak petek ob 15ih.

Povsem verjetno je, da se vsi standardi snovanja načrtov in nivoja obdelave ter priporočila koristno koristijo v večjih birojih in na večjih projektih. V praksi ob manjših intervencijah so priporočila in osnutki preobsežni in jih je potrebno prilagoditi velikosti objekta.

Vsebinsko bi bilo potrebno predvsem standard za izdelavo PZI dokumentacije precej popraviti.

Naj bi bil cenik kot ga imajo odvetniki

Nisem vedel, da ZAPS standard in Arhigram 5 sploh obstajata - preslaba promocija. Izračun vrednosti storitev na podlagi procenta investicije je bolj primerna ocena kot na podlagi NU. Drugače pa čestitke za standard. Prav bi prišel že pred 20 leti. Potrebni je še več anket, da se ugotovi standard storitev in življenja arhitektov! Kot je to pred leti storil Outsider.

Kakšen je smisel, ko je realnost formula (ARHIGRAM - 40% = cena). Ko bo dosežena enotnost in zaupanje, da se arhitekti držimo vsaj minimalne tarife, takrat ne bo več veljalo Arhitektura je oblika dela, ki zglada kot maškarijada, da se ga opravlja z ljubeznijo

Arhigram smernica je v praksi tako: izračuna se cena, nato se jo prepolovi in še doda 20-30% "popusta", v nasprotnem primeru klientela niti odgovora ne vrne na ponudbo - primeru, da nas je več ponudnikov. Toliko o stanju v SLO.

Priporočene cene so eno, dosežene cene na trgu so drugo. Predlagam izvedbo podrobnejše analize realiziranih projektov, doseženih cen ob upoštevanju kakovosti izdelave projektov in zgradb, in poslovanja arhitektov po Sloveniji, po regijah, od zvezdniških arhitektov do zadnjega arhitekta v zadnji vasi, npr. v zadnjih desetih letih. Pokazati se zna velik prepad med priporočenim in doseženim.

Glede na porabo časa in cene na trgu zelo težko dosegamo vrednost NU, bi si jo pa želeli, vendar ponudbe po Arhigramu 5 ne uspemo prodati na trgu, če že, smo uspešni s ceno cca. 15% nižjo od predvidene po ZAPSu.

Standard, posebno za grafiko je zelo dobrodošel; smo prevedli navodila v naše grafične predloge. Glede poročil je nekoliko preobsežen, vendar še vedno uporaben. Druge standarde smo za enkrat premalo uporabljali, da bi lahko podali mnenje. Kar se Arhigrama tiče, pa je 5 dokaj nepregleden in je 4 bistveno bolj uporabna.

Čestitke in zahvala ekipi zbornice v pravi smeri enotnih strokovnih standardov in minimalnih predpisanih tarif!

Narediti bolj enostaven in uporaben Arhigram na eni strani za enostavne projekte do nivoja hiš, ne naprej za javne ali druge večje objekte z vsemi nerealnimi fazami priprave, zagona projekta, BIM....

Potrebna je popolnoma top-down in bottom-up sprememba za koliko se vrednotijo naše storitve. Predvsem mislim, da bi se morala sprožiti debata zakonsko podložene cene storitve, čeprav je to bilo z evropskimi regulativami preprečeno.

dokler je NU tržno določena in se ne morem zanesti na kolege (preverjeno tudi bivši funkcionarji ZAPSA), da se je držijo, je govoriti in pisati o tem ne vem čemu namenjeno

ANKETNA VPRAŠANJA

Uvodna stran

Uvod

Spoštovane članice in člani,

Zbornica je v lanskem letu pripravila prvih pet zvezkov Standarda ZAPS (ST ZAPS), zbirke zvezkov s pravili in navodili s področja arhitekturnega in krajinsko arhitekturnega projektiranja. Po pretečenem prvem letu poskusnega obdobja želimo z anketo preveriti v kakšni meri se standard uporablja in na kakšen način arhitekturni biroji izračunavajo vrednosti storitev.

Anketa je kratka in vam bo vzela zgolj pet minut časa. Za sodelovanje se vam vnaprej zahvaljujemo,

Strokovna pomoč ZAPS

Stran 1

(SPLOŠNA VPRAŠANJA)

Q1

Obvezno vprašanjeRoleta

V kateri regiji je sedež vašega podjetja oziroma, če ste samostojni podjetnik ali ustvarjalec v kulturi, iz katere regije prihajate?

- Pomurska regija
- Podravska regija
- Koroška regija
- Savinjska regija
- Zasavska regija
- Posavska regija
- Jugovzhodna Slovenija
- Osrednjeslovenska regija
- Gorenjska regija
- Primorsko-notranjska regija
- Goriška regija
- Obalno-kraška regija

Q2

Obvezno vprašanje

Koliko časa imate licenco pooblaščenega arhitekta oziroma krajinskega arhitekta?

- brez licence
- manj kot eno 1 leto
- 1 do 2 leti
- 2 do 5 let
- 5 do 10 let
- 10 do 20 let
- 20 do 30 let

- več kot 30 let

Q3

Obvezno vprašanje

Kakšen je vaš poklicni naziv?

- pooblaščen arhitektka / pooblaščen arhitekt
 arhitektka / arhitekt
 pooblaščen krajinski arhitekt / pooblaščen krajinski arhitekt
 krajinska arhitektka / krajinski arhitekt

Q4

Obvezno vprašanje

Kakšno je skupno število arhitektov in krajinskih arhitektov, ki delajo v ali za vaš arhitekturni biro?

- 1
 2
 3 - 5
 6 - 10
 11 - 20
 več kot 20

Stran 2

(ST ZAPS)

Q5

Obvezno vprašanje

V kolikšni meri uporabljate posamezne standarde?

redno

občasno

nikoli

ST ZAPS 01:2021
Storitve

ST ZAPS 02:2021
Vrednotenje storitev

ST ZAPS 03:2021
Vsebina načrtov
arhitekture

ST ZAPS 04:2021
Izdelava načrtov
arhitekture

ST ZAPS 06:2021
Izdelava načrtov
krajinske arhitekture

Q6

Obvezno vprašanje

Posamezen zvezek standarda je po vašem mnenju:

	ustrezen	potreben manjših dopolnitev	potreben večjih dopolnitev	neustrezen	ne vem
ST ZAPS 01:2021 Storitve					
ST ZAPS 02:2021 Vrednotenje storitev					
ST ZAPS 03:2021 Vsebina načrtov arhitekture					
ST ZAPS 04:2021 Izdelava načrtov arhitekture					
ST ZAPS 06:2021 Izdelava načrtov krajinske arhitekture					

Stran 3

(ARHIGRAM)

Q7

Obvezno vprašanje

Ali ponudbe in pogodbe pripravljate v skladu s ST ZAPS tako, da namesto navajanja projektne dokumentacije (IDZ, IDP, PZI, itd.) v ponudbi navedete storitve po fazah in podfazah (pobuda, zagon, snovanje, idejno projektiranje, projektiranje za izvedbo, itd.)?

- DA
- NE

Q8

Obvezno vprašanje

Kateri pripomoček uporabljate za izračunavanje vrednosti svojih storitev?

Možnih je več odgovorov

- Arhigram 1 (Društvo arhitektov Ljubljana (DAL), ?)
- Arhigram 2 (Poenostavljena merila za vrednotenje projektantskih storitev, ZAPS 2012)
- Arhigram 3 (DAL 2017)
- Arhigram 4 (ZAPS 2018)
- Arhigram 5 (ZAPS 2021)
- HOAI
- UCIN
- Uporabljamo svoj izračun
- Drugo:

Stran 4

Q9

Obvezno vprašanje

Na spletni strani ZAPS so objavljene priporočene vrednosti ene normirane ure, del Arhigrama 5 pa je tudi pripomoček za izračun vrednosti ene NU glede na dejanske stroške v biroju.

Priporočena srednja vrednost NU, objavljena na spletni strani ZAPS, znaša 46 - 70 eur. Kakšna je po vašem mnenju priporočena vrednost?

- prenizka
- ustrezna
- previsoka

Q10

Obvezno vprašanje

Ali poznate vrednost ene NU za vaš arhitekturni biro in koliko znaša?

- manj kot 20 EUR
- 20 - 30 EUR
- 30 - 40 EUR
- 40 - 50 EUR
- 50 - 60 EUR
- 60 - 70 EUR
- 70 - 80 EUR
- 80 - 90 EUR
- 90 - 100 EUR
- več kot 100 EUR
- ne vem
- ne želim odgovoriti

Q11

Obvezno vprašanje

Ali v biroju beležite porabo časa za posamezne projekte?

- DA
- NE

Q12

Nam želite še kaj sporočiti?

Vpišite bes

Zaključna stran

Zaključek

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za sodelovanje.